СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 16. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, середа, 26-го січня 1944. No. 16. NEW YORK and JERSEY CITY, Wednesday, January 26, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ НЕ ПРИНЯЛА ЛУЇСА

МАЯМІ (Флорида). — Екзекутивна Рада Американської Федерації Праці на своїм чвертьрічнім засіданню обговорювала справу приняття Джана Дж. Луїса з його Злученими Майнерськими Робітниками Америки у склад федерації, як це було передисковано на конвенції в Бостоні. Виявилося, що справа не є ще належно підготована, бо не вирішена юрисдикція майнерської юнії на випадок злуки з Федерацією. Отже рада рішила на цей час ще не приняти Луїса з його юнією, аж поки не наладнається спору юрисдикційного. — Дехто здогадується, що Луїс хотів бути вже тепер принятим тому, щоб звести свої порахунки з федеральною адміністрацією у Вашинґтоні при нагоді президентських виборів в осени.

ОБІ КОНҐРЕСОВІ ПАЛАТИ ГОДЯТЬСЯ НА ВЕТЕРАНСЬКУ ВІДПРАВУ.

ВАШИНҐТОН. — Конференція обох конґресових палат згодилася на компромісове вирівнання різниць щодо висоти відправи для ветеранів. Приняли іменно такі виплати: $300 для ветеранів, що служили на фронті заморем; $200 для тих, що служили в армії на суші Злучених Держав понад 60 днів; $100 для ветеранів, що служили менше ніж 60 днів. Ухвали мають перейти в обох палатах конґресу ще біжучого тижня. Передбачують, що загальний видаток на відправу досягне висоти трьох біліонів долярів, отже буде менший, ніж передбачували обі палати у своїх проєктах окремо.

ПРОЄКТ НОВОЇ КОНСТИТУЦІЇ ДЛЯ СТЕЙТУ НЮ ДЖЕРЗІ.

ТРЕНТОН. — Губернатор Волтер Е. Едж, виконуючи домагання подавляючої більшости громадян стейту Ню Джерзі, висловлене в загальнім голосуванню останнього листопаду, вніс проєкт нової стейтової конституції, яка має прийти на місце дотеперішної, що перетривала 99 літ. Головну увагу звертає проєкт на переорґанізування судівництва, а дальше на злуку різних департаментів при екцекутивнім уряді. Ґубернатор мав би дістати більші права, а зате права леґіслятури булиб дещо обмежені.

ХАРЧОВІ БЛЯШАНКИ МАЮТЬ МАЛО БЛЯХИ.

ВАШИНҐТОН. — З вибухом війни Рада Военної Продукції обмежила продаж харчів у бляшаних коробках на тій підставі, що грозила недостача заліза та бляхи, а зате було подостатком шкла. Отже шкляні посудини для консервування харчових продуктів були більше в ужитку, ніж бляшані. Тепер виявилося, що бляшанки на харч не є властиво чистими бляшанками, а електрично стопленими різними іншими металями з домішкою, отже їх будуть дальше вживати на пакування презервованих харчів, а щадити шкло.

ФЛЬОТА ОБНЯЛА АДМІНІСТРАЦІЮ ФАБРИКИ АМУНІЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Управа военної фльоти перебрала адміністрацію фабрики амуніції Йорк Сейф енд Лак Компані з повіти Йорк у Пенсилвенії яка виробляє теж інші военні продукти для армії й фльоти. На підставі росказу президента адміністрація буде тривати доти, поки не поправляться відносини, а по скінченню такого стану конечности адміністрація буде ще тривати 60 днів, заки власники перейдуть в посідання фабрику. Причиною такого кроку була нездарність теперішної управи фабрики.

ВИСКОЧИЛИ З ШИН ЗАЛІЗНИЧІ ВАГОНИ З МОРЯКАМИ.

СИРАКЮЗ (Ню Йорк). — На стації Джордан, на захід від Сиракюз, вискочили два останні вагони залізничого потягу Ню Йорк Сентрал, причім потовклося якесь число моряків, що їхали в тих вагонах. У перших вістях говорено про велику катастрофу, але пізніше показалося, що це лише менший випадок. Ніхто не втратив життя, а ранених моряків забрали до шпиталю в Оберн. Інші потяги, що переходять через згадану стацію, мусять обіздити її подальше, щоб опісля найти на свої рейки.

БУДУТЬ ПОКЛИКУВАТИ СТУДЕНТІВ ДО СЛУЖБИ.

НЮ ЙОРК. — Директор нюйорського поборового бюра Артур В. МекДермот проголосив, що студенти будуть тратити право до відложення військової служби постепенно і вже з днем 15-го лютого будуть покликувані як рекрути. Досі поборова служба признавала студентам на 25 різних ділянках студій право до відложення. Тепер признається це право лише тим, що студіюють хемію, інженірію, ґеольоґію, ґеофізику й фізику. Разом яких 10,000 студентів будуть мати дозвіл на покінчення студій. Нова постанова прийде в поміч батькам, що мали бути покликані до служби.

Домагаються негайного союзу Польщі з Большевиками

НЮ ЙОРК. — Звісний колюмніст Волтер Липмен пише в „Ґеролд Трибюн", що тепер назріло кілька питань до вирішення між Аліянтами, а одно з них є польське питання. Америка не може зажадати від Росії, щоб вона погодилася з Польщею, бо інакше Америка відмовить своєї помочи Росії. Це тому, що ми заняті війною на Пацифіку, де Росія може грати важну ролю. Отже остається лише другий спосіб наладнання польського питання, а це такий, щоб Польща негайно признала вітверто, що її незалежність може бути збережена лише в союзі з Росією. Польща, каже Липмен, може існувати без територій, яких домагається Росія; але незалежна Польща не може існувати без доступу до моря. Отже вона може дістати доступ до моря коштом Німеччини за згодою Росії. Та не можливе собі подумати, щоб Польща могла на будуче існувати між ворожою Німеччиною й Росією, і на випадок загрози для неї треба би знову її боронити.

АРҐЕНТИНА ЗРИВАЄ ВЗАЄМИНИ З ДЕРЖАВАМИ ОСІ

БУЕНОС АЙРЕС. — Арґентинський міністер закордонних відносин Альберто Хільберт повідомив американського та британського амбасадора, що арґентинський уряд рішив зірвати дипльоматичні взаємини з держави Осі при кінци біжучого тижня. Хільберт повідомив теж американського амбасадора, що на днях відлетить літаком до Вашинґтону арґентинський амбасадор д-р Адріян С. Ескобар.

КУЗИНКА ШВЕДСЬКОГО КОРОЛЯ ВІДВІДАЄ ІНТЕРНОВАНИХ ЧУЖИНЦІВ В АМЕРИЦІ

ВАШИНҐТОН. — Пані Гуґо'Кодерґрен із Стокгольму, уроджена графиня Елза Бернадоте, кузинка шведського короля відвідає незабаром Злучені Держави, щоб оглянути табори інтернованих ворожих чужинців. Вона висловилася в розмові з ґазетними кореспондентами, що це „взаємний привілей", їй доручений, бо вона недавно відвідала табори інтернованих американців у Німеччині. — При нагоді приїзду в Америку вона відвідає теж деякі громади шведського походження.

Папа відмовився їхати до Райху

СТОКГОЛЬМ. — З Ціріху в Швайцарії доносять до ґазети „Автонтідінґен", що папа Пій відкинув поновні німецькі домагання виїхати з Ватикану до Німеччини.

Контрольоване німцями Скандинавське Телеграфічне Бюро доносить, що папську сторожу скріплено.

БОРОТЬБА З ЧУТКАМИ

ЛОНДОН. — Вішівське радіо, що находиться під німецько юконтролею, подало заяву німецького міністерства заграничних справ, що мовляв британська чутка, що фон Папен, німецький амбасадор у Туреччині, виїхав на переговори з советським урядом, не відповідає правді.

Британські урядові круги негайно подали заперечення цеї вістки; мовляв, в Британії зовсім таких чуток не було.

БРИТІЙЦІ ЗДУШУЮТЬ ТОРГОВЛЮ ҐАШИШОМ

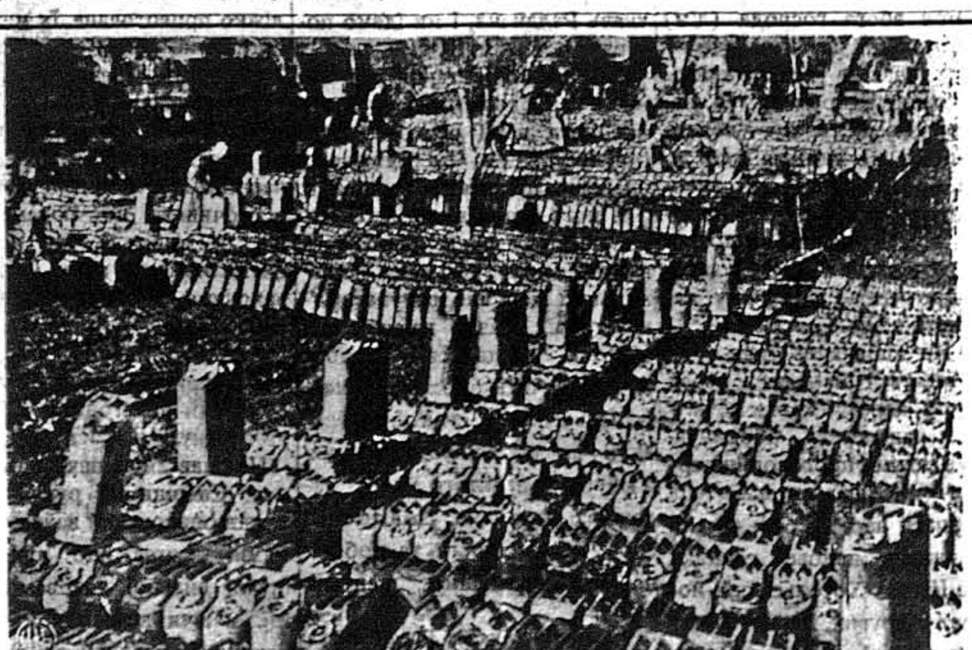
КАЇРО. — Корпус військової поліції британської армії подав ревеляції про розміри торговлі ґашишом серед аліянтських військ на Близькому Сході. Показується, що торговці ґашишу послугувалися в цій торговлі часто аліянтськими вояками; запрошують їх до своїх домів, гостять, а потім просять узяти зо собою валізку й передати знайомим в іншому краю. В цей спосіб ґашиш перепачковувано невинними аліянтськими вояками через границі Лебанону, Сирії, Палестини й Єгипту.

ШЛЮБ САБОТАЖНИКА ПЕРЕД СМЕРТЮ

СТОКГОЛЬМ. — У келії в данській вязниці в Ааргусі доконано шлюбної церемонії. Дружився 25-літній данець Генрі Андерсон з панною Джені Ларсон. Шлюб давав за дозволом короля Християна, котрий звільнив молодят від потреби проголошування заповідей, посадник міста. Перед шлюбом молодий за дозволом влади відкрив пакунок з подарками, найшов у ньому сервіс срібного столового начиння й передав його на Червоний Хрест. Незадовго потім він станув перед лавою націстичних вояків як засуджений на смерть за саботаж.

ВЖЕ Й МІЖ НАЙВИЩИМИ НАЦІСТАМИ ТРАПЛЯЮТЬСЯ ЩУРІ

СТОКГОЛЬМ. — Одна шведка, що прибула недавно з Відня, оповідає, що Балдур фон Ширах, ґавляйтер Відня, пробував утікати з Німеччини таким самим способом, як колись виїхав до Британії Гес. Націстична поліція довідалася про заговір. Ширах це бувший провідник Ґітлерівської Молоді й фаворит Ґітлера.

ДЛЯ ЗАОСМОТРЕННЯ ОЛИВОЮ.—Це к'нцева стація рур на олій для аліянтських військ десь на італійськім фронті. Тут олієм наповняють ці збірники, котрі потім служать для наповнювання літаків і повзів.

АЛІЯНТИ БЮТЬ ПО АПІЙСЬКІЙ ДОРОЗІ

АЛЖІР. — Сподівані Аліянтами наради німецьких військ на висаджені аліянтами війська коло Нетуна ще не здійснилися, а за те ворог пробує відповісти на цей маневр Аліянтів сильною офензивою на аліянтські позиції над ріками Ґаріліяним і Рапідом.

Нові інвазійні війська посуваються з побережжя між Нетуном і Анціом у глибину краю, не стрічаючи більшого опору. Вони дійшли вже на 7 до 8 миль до історичної Апійської дороги, звісної в часи старинної римської імперії. Їх артилерія бє вже по цій дорозі. Швайцарське радіо подало, що аліянтські війська заняли вже місто Літорія, що лежить 12 миль від Нетуна. Британське радіо доносить, що німці ставлять опір та що в селі Апрілії, 10 миль на північний захід від Нетуна, прийшло до першої сутички з ними; німецьке радіо каже, що німці прогнали Аліянтів з того села.

ВОРОГ ЗАСТАВЛЯЄ АМЕРИКАНЦІВ ДО ВІДСТУПУ

Тимчасом на полудневім фронті німці кинули в бій величезні сили, сконцентровані на тім секторі видно ще до висадження аліянтських військ коло Нетуна. Ця офензива заставила американців до відступу через ріку Рапідо, але британці й французи відбили всі атаки ворога. Одначе його сила видно така велика, що аліянтські війська мусять ужити всіх засобів, аби не дати ворогови здобути більше терену.

Ця офензива має на цілі не допустити до обєднання двох аліянтських сил, себто тої, що її висаджено було коло Салерна, і цеї, що її висаджено коло Нетуна.

Ґенерал Сер Генрі Мейтленд Вилсон, аліянтський головний командант на цьому театрі війни, заявив, що аліянтські війська поспішають розбудувати базу на побережжю, аби не дати ворогови нагоди завдати їм утрати, як це було коло Салерна. Він каже, що цим разом Аліянти в кращому положенню, бо вони мають під руками повітряні сили ближче, ніж мали під Салерном.

НІМЦІ ВЖЕ ПЕРЕДБАЧУЮТЬ СВІЙ КОНЕЦЬ В ІТАЛІЇ.

З ПЯТОЮ АРМІЄЮ В ІТАЛІЇ. — Німецькі вояки, взяті в неволю останніми днями над рікою Ґаріліяном, признають, що висадження аліянтських військ коло Нетуна засудило на невдачу цілу німецьку кампанію в Італії. Багатьох з них каже, що німецьке становище в Італії безвихідне. Такий погляд висказує щораз більше бранців.

Бранці польського роду, котрих німці втягнули силою в німецьку армію, звичайно зараз по приході до аліянтського табору бранців просять британської зброї й уніформів та нагоди воювати проти своїх давнiших панів.

АМЕРИКАНСЬКІ БОМБОВИКИ БЮТЬ ПО РАЙХУ.

ЛОНДОН. — Американські важкі й середні бомбовики вдарили в понеділок великою силою по промислових містах західної Німеччини та по націстичних інсталяціях на побережжю Франції. Це була сема атака цього місяця по цих цілях.

Літаки перелетіли Канал двома хвилями. Рейд почався досвітком і відбувся в білий день. В боях з ворожими літаками знищено 21 німецький літак. Американці втратили два важкі літаки й десять боєвиків.

ВІДТЯЛИ НІМЦЯМ ВІДВОРОТ ЧЕРЕЗ ЕСТОНІЮ.

ЛОНДОН. — На приказ Сталіна віддано в Москві знову 124 гарматні вистріли на знак великої перемоги над німцями, цим разом в честь заняття червоною армією важних ворожих центрів на ленінґрадському фронті: Пушкіна, Павловська й Уляновки. Червона армія перетяла теж залізницю з Ґачини до Нарви, одну з важніших залізниць, якою німці могли би відступати на захід.

Село Пушкін називалося давніше Царське Село, бо в ньому цар мав свою літню палату. Павловське давніше називалося Слуцьк.

Комунікат воловної команди червоної армії знову згадує боротьбу на українськім фронті донесенням про бої в околиці Винниці, де мовляв німці почали люту контрофензиву.

СИЛЬНІ УДАРИ ПО ЯПОНСЬКИХ БАЗАХ НА ПАЦИФІКУ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПІВДЕННО-ЗАХІДНОМУ ПАЦИФІКУ. — Аліянтські літаки доконали сильних ударів по японських базах на Тихому океані. 18 ворожих літаків збито коло Рабавлю, на Новій Британії, підчас коли над Веваком, на Новій Ґвінеї, знищено 33 ворожі літаки. В усіх цих боях американці втратили всего 11 літаків.

Бомбовики американської фльоти й армії били за останні два дні по 8 ворожих обєктах на островах Маршала. Японські інсталяції, корабельні й оборонні, сильно потерпіли від цих рейдів.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

РИМСЬКИЙ БІЙ

Вістка про висадження аліянтських військ під Римом затемнює всі інші вістки даного менту. Не дивлячися на те, що при тому не було великого бою, що, як сказали кореспонденти, аліянтські війська просто перейшли по побережжю, себто не стрінули ніякого опору, все таки це висадження аліянтського війська під Римом почало нову фазу італійської інвазії, якої вага для дальшого перебігу війни є певно кольосальна. Може не буде там великої битви. Можливо, що заскочений нагло ворог рішиться не боронити міста, нібити, аби ощадити його неоцінні історичні памятки. Та навіть тоді ця кампанія коло Риму перейде в історію як великопамятна подія.

Властиво битва за Рим почалася ще під Салєрно, ба навіть можна сказати, в Тріполісі, а то й в Касабланці. Та тепер битва за Рим перемінилася в битву під Римом. Вже в цім одним є натяк на велике значення події, бо як звісно, італійська кампанія стала протягатися в гористих околицях південно-центральної Італії до того, що по аліянтських краях люди стали нетерпеливитися, дожидаючи упадку Риму.

Рим не має с п е ц і я л ь н о г о мілітарного значення: не має спеціяльних фортів для оборони і і заняття його з чисто мілітарного боку малощо важніше ніж заняття якогось більшого міста в Італії. Зате це заняття було би важне з іншого боку, з так званого психольоґічного, себто з боку враження, яке воно зробилоби на цілий світ, на людей аліянтських країв і на людей держав Осі. Передусім це була би перша осева столиця, що попала в аліянтські руки. До того це столиця, що здавна проявляє надзвичайний вплив на людство. Це столиця найбільшої старинної імперії. Це столиця великої церкви. За неї велися тисячі воєн. До неї зміряли в історії тисячі армій. Тому захоплення Риму аліянтськими військами розійшлося би блискавкою по всему світу, і всюди воно голосило би вістку про німецьку прогру, і голосило би її так голосно, що ніякі зусилля німців ні їх приятелів не вспіли би цього ні заглушити ні перемовчати.

З тої причини можна сподіватися ще коштовних боїв під Римом, поки націсти здадуть його Аліянтам. З тої причини тим більше привитати можна безкоштовний просто успіх першого посунення аліянтських військ на підримській рівнині. Це дає Аліянтам базу для дальших операцій, і це вже завдає ворогови поважний удар, бо роскриває його брак передбачування подібного посунення. В усіх аліянтських краях з того приводу велика втіха, бо надія на прискорення кінця затяжної війни.

По Конґресі — до праці

Другий Конгрес Американців Українського Походження — уже за нами.

Не є тепер відповідна пора на різні розважування, до яких цей Конгрес міг дати нагоду, бо пора є тільки на працю. Тому і обмежимось тільки до цеї праці.

Така була воля наших громад і організацій, щоб такий Конгрес відбувся. А далі, щоб він вибрав тих, що мають виконувати обовязки, які він їм наложить.

Як бачимо, то одно і друге здійснилось.

Значіння і цінність організації чи людини не так в тому, що вона говорить і чим та ким себе представляє, а в тому, яку роботу виконує. Так є і буде теж і з Другим Конгресом. І з тими всіми, що там були, а зокрема з тими, що ввійшли до уряду. Кожний чи кожна з них має тепер відповісти тим вимогам, що їх ставить перед нами ось ця важна пора, в якій живемо. А тут тепер уже не може і не сміє бути ніякого викрути. Ніякого зречення чи відкидування обовязку! Бо якби таке сталось, то це булоб надужиттям доброї віри загалу, що вибирав людей у тому переконанню, що вони вміють не тільки гарно себе представляти, але теж хочуть завзято й чесно працювати для загальної справи.

В першу чергу, коли іде про загальну працю, — мусимо сумлінно й негайно виконати те, що є нашим найважнішим хвилевим обовязком. Мусимо всюди, по всіх громадах і парохіях, по всіх товариствах, і кожний зокрема, закупити з Четвертої Воєнної Позички те, що ми повинні. І не тільки те! Ми мусимо ще **додатково** заманіфестувати свою любов до американської землі й свободи тим, що закупимо негайно додатковий бонд у **подяку** за те, що живемо на одинокій у світі землі, на якій можемо отверто й сміло сказати ще й те, що є теж нам на серцю, а це в справі того українського народу, з якого походимо. А саме таке було на Другім Конгресі у Філядельфії.

І памятаймо, щоб усі ті наші бонди були зареєстровані в Конгресовім Комітеті в такий спосіб, як уже було вияснено.

Ще зазначимо з притиском, що якщо намічена Другим Конгресом праця має бути виконана, то наш загал мусить на одно памятати: Він мусить дати на це матеріяльні засоби. Як нарікаємо на те, що ніщо не робиться, то дуже часто забуваємо, що ми самі не даємо змоги виконати много справ просто тому, що не беремо під увагу, що того роду праця без фінансів цілковито неможлива. Бо як можна без грошей видавати бюлетини чи журнали? Прецінь є праця, за яку не платиться, або за яку не доплачується, але є такі речі, за які мусимо заплатити, як от папір, чи друк.

Праця Українського Конгресового Комітету буде виконана добре ще й тоді, коли наш загал її попре й морально, коли дійсно біля цеї праці дасться обєднати все те, що є жертвенним, творчим і патріотичним.

Конгресовий Комітет є саме створений для обєднання наших сил, а не для чогось іншого. Він не є для амбіцій одиниць чи організацій, а для праці для американсько-українського загалу.

Проф. Микола Чубатий.

Який є характер української культури?

I.

Оцю статтю пишу на бажання кількох читачів „Свободи". Один читач таки прямо просив вияснити це питання, який є характер української культури, другі посередно заторкнули такі речі, що їх розуміння неможливе без вияснення справи характеру української духовости. Тому хочу в двох статтях обговорити складові елементи та характер духового образу українства.

Що це культура, а що цивілізація?

Дуже часто у нашому щоденному житті оперуємо тими двома словами не все добре розуміючи їх значіння, не все правильно відмежовуючи це все, що підпадає під поняття слова культура, а що під поняття слова цивілізація. Вияснення тих слів ось хочби у енциклопедіях доволі різне на слова, але звичайно всі на це погоджуються, що культура народу, це то все, що витворив якийсь нарід в обсягу свого духового життя за час його історичного іствування. Нарід творить або через свої талановиті одиниці усім відомі, або нарід творить духові вартости теж через свої одиниці нікому невідомі. Ось для прикладу, є поезії відомих українських людей, Шевченка, Лесі Українки, але є теж поезії-пісні зложені невідомими особами, доповнювані, перероблювані другими. Всеж таки одні і другі це культурні вартости того самого українського народу.

Культура народу це в першу чергу релігійне життя народу, його література, наукові осяги, мистецька творчість. Ця остання може бути творчістю образового мистецтва (малярство, скульптура, архитектура), а може теж бути творчістю музичного мистецтва (спів, музика). До культури народу вчислимо також звичаї та побут народу, оскільки в тих звичаях укрита творчість духа. До культури народу треба також врахувати народню фільософію, бережену в тисячах приповідок та висказів. Словом культура народу це творчість духа народу.

Культурні вартости може нарід сам витворити, може витворювати їх під впливом культури другого народу, отже перетворювати. Візьмім для прикладу релігію. Український нарід приняв релігію з Византії, приняв отже готову релігію християнську у східній формі. Але на Україну приходили теж відомости про християнську релігію такої форми, як була на заході, себто про латинське християнство. Та на тім ще не кінець. Нім прийшло християнство в Україну український нарід мав свої способи поганського богопочитання.

По принятті християнства українські люди не відхилюючися від засад християнської віри стали її зовнішну форму достосовувати до своєї дотеперішної релігійної культури, мистецької, тощо. Одним словом вони стали цю нову християнську релігію українізувати там, де це було можливе. За тисячу літ створилася християнська українська культура.

Перші храми в Україні будували спершу по византійським взорам, але поволи наші майстри витворювали власну українську архитектуру пристосовану до уподобання українського народу та до матеріялу, який був на місці. Таке було у цілому духовому житті українського народу. Чим нарід вже має вищу свою культуру, тим краще уміє перемінювати та достосовувати чужі культурні вартости у себе; тоді говоримо про чужі культурні впливи. Культурні впливи перехрещуються та всеж таки одна культура надає основний характер культурі народу. Культура отже це цілком або хоч напів оригінальна творчість людського духа; не то є цивілізація.

Цивілізація це властиво практичне пристосовання та поширення культурних здобутків поміж широкі маси. Порівняння поміж культурою та цивілізацією таке як поміж вченим винахідником та майстром-ремісником. Вонахід радія це твір духа культури, бо це науковий винахід. Натомісць поширення радія у кожній майже хаті, це вже цивілізація. Винахід льокомотиви це твір культури, поширення залізниць по світі це вже цивілізація. Нарід, що творить багато культурних вартостей вкладає у всесвітну скарбницю здобутків людського духа один вклад за другим. Чи кажемо, що це нарід високої культури. Широко застосовує якийсь нарід у практичному житті здобутки культури, кажемо це нарід цивілізований.

Коли у якогось народу поширена будова вигідних домів по новим винаходам архитектури та техніки, коли поширене практичне християнське життя, коли поширене уживання нових винаходів, радія, купальні, щітки до зубів, автомобіля і так дальше і так дальше, вкінці коли поширені й форми товариського життя людей поміж собою, тоді кажемо, що це нарід високої цивілізації.

Примітивні дикуни, що цього всего не уживають не мають цивілізації або вони, кажемо, низької цивілізації. Поширення цивілізації не все залежить від талановитости народу та його великої духової творчости, тому може бути нарід високої цивілізації, але в культурі не конче мусить займати передове місце. Бо поширення цивілізації залежне в першу чергу від матеріяльного багатства народу та від його рухливости, натомісць культура залежить в першу чергу від талановитости народу, що в силі видати зі себе багато творчих одиниць.

Певно, що звичайно висока культура йде в парі з високою цивілізацією. Чому так є? Тому, що нарід високої цивілізації має всі засоби, щоб кожний талан розвинувся та не змарнувався. Нарід, що не має матеріяльних багатств або не має політичної волі, щоб здвигнути, на приклад, власні университети, академії мистецтва чи музики, може часом мати й великі талани, які одначе не мають змоги розвинутися і нидіють. В такім положенні саме український нарід, що має талани, але усі обставини не позволяють українським людям розвинути свої талани.

Які елементи зложилися на українську культуру?

Культура кожного народу це вислід його довшого або коротшого духового творення. Сягає історія якогось народу в тисячі літ, кажемо це нарід старої культури. Старою є культура китайська, індійська, єгипетська. Зовсім молодою є культура американська, як окрема від англійської, бо історія американського народу йде тільки в кілька соток літ.

Культурні вартости поодиноких народів творилися все під впливами сусідів, що культурно стояли вище. Звичайно сусіди культурно нищі, слабо або й майже зовсім не впливали на своїх сусідів. Стрінеться нарід високої культури з народом дуже низької культури так може йому навіть цілу свою цивілізацію прямо накинути. Таке саме діється з народами нецивілізованими. Візьмім ось на приклад нігрів в Америці. Привезені в напів диким стані з Африки при зустрічі з високою англійською культурою та цивілізацією, прямо затратили свою якусь там примітивну культуру та переняли цілком чужу англійську зглядно американізовану англійську.

Тому, що культури народів близько положених впливають на себе, вони у многім до себе подібні, хоч мають свої що так скажемо національні окремішности. Тому говоримо не тільки про культуру поодиноких народів, але також про цілі культурні круги, немов культурні области. Говоримо про круг китайської культури, що сягає поза Китай до Манджурії, Монголії, Кореї, Індохіни, а навіть Японію вчисляють до китайського к р у г а культури.

Такий самий круг є індійської культури, що з Індії засягає проміннями в сусідні краї. На Ближчім Сході говоримо про круг арабської культури, що з Арабії розходиться проміннями через Палестину аж до Туреччини на схід, на захід через Єгипет у північну Африку. Колись арабська культура доходила [illegible] та на Сицилію, де вже стрічалася з християнською культурою. Арабська культура через Перзію доходила аж на стару Україну та мала немалий вплив теж на староукраїнську культуру.

Для нас найближчий круг европейської культури, що поширився на захід в Америці, на схід посувається через північну Азію — Сибір. Звичайно кожний культурний круг має за свою основу якусь релігію. Хоче хто то признати чи ні, але релігія є таки найпотужнішим та найбільше масовим чинником духового життя людини. Тому китайська культура має за основу будизм доповнений релігією Конфуція, китайського фільософа та релігійного реформатора. Індійський культурний круг має за свою основу браманську релігію, культурний круг арабський магометанську релігію.

Европейський культурний круг має в своїй основі християнську релігію, тому навіть невіруючий часто говорить, що ми є люди християнської цивілізації. Християнство ширилося спершу в давній римській державі, де на сході тої імперії панувала культура грецька, на заході латинська. З тої причини християнство в Европі відразу приняло дві культурні форми, одну латинську на заході та другу грецьку на сході. Рим та Византія були осередками двох різних типів християнської культури; перший латино-християнської, другий греко-християнської. Народи середущі та північної Европи приймаючи християнство з Риму ставали частиною латино християнського культурного круга, другі приймаючи християнство з Византії ставали частиною греко-християнського культурного круга. Границя тих двох християнських культурних кругів на полудні, на території давної римської держави бігла дослівно

(Докінчення на стороні 3-ій)

ОЛ. ЛУГОВИЙ — Права автора застережені

ЧОРНІ ХМАРИ ІЗЗА ПРИПЯТИ

Історична повість з часів Хмельниччини.

13)

— Гостям ми раді! — поклонився знов священик. — Гість у дім, Бог у дім. Зараз гзотуємо вам чим підкріпитись...

Стара пані-матка засуятилася коло стола. Поставила збанок меду, хліб. Старшини скинули з себе верхнє убрання. З під кирей показалися дорогі шаблі, пістолі, шиті золотом жупани, стягнуті поясами з золотими і срібними пряжками. Господарі здогадались, що їх гості належать до вищої козацької старшини й зніяковіли... Пані матка скінчивши поратись коло стола попрохала гостей словами:

— Просимо, не знаю як вас величати, ваші вельможности...

Гості не дались довго прохуватись. Без відмовлень сіли за стіл. При тому ждали, поки сяде той, що увійшов першим. З цього господарі зрозуміли, що він між ними найстарший. Священик несміло запитав:

— Бачу, що ваші милости, старшина козацька, а хто й звідки, не додумаюся. Пробачте, що цікавлюся... Моїх трьох синів пішло зо Звягельським полком у похід... Чи ваші милости не звідтам?..

— Так, звідтам. З під Старого Константинова ідемо... — задумано відповів на запит круглолиций старшина.

— А Звягельський полк тепер також під Староконстантиновом? Від синів, ваші милости, бачите, не маю ніякої вістки ще від весни.

— Звягельський полк з усіма козацькими полками. З гетьманом Богданом Хмельницьким десь вже під Збараж доходять, а може вже й за Збаражем, — сказав другий, високий старшина, бачучи, що перший розмовляє неохочо. — А ми з паном наказним гетьманом під Київ вертаємось. Козацька сила і там потрібна.

Зачувши титул круглолицього священик схопився з місця.

— Простіть мені старому, вельможний пане гетьмане, — низько кланяючись вибачувався зніяковіло. — Не думав я, що моя вбога господа (дім) такої високої чести осягне — витати вашу вельможність. Тай розпитую, обходжуся, наче з рівнею... Стара! — покликав жінку, що вийшла була до кухні. — Не знаєш, яких високих гостей нам Бог післав! Дітям і внукам, коли Бог позволить дочекатись, розказуватимем про честь, заподіяну нашій хаті вашою милістю.

— Не вибачайся, пан-отче. Свої ми, та й рівні всі і перед Богом й перед Україною, вітчиною нашою, — прокинувшись з задуми проговорив перший. — Коли вже пан-отець хоче знати нас, то ось: — мої прибічники, панове сотники Федір Шапко-Хотольський, його брат у других, Василь Шапко-Зволський з Білорусі, — показав на обох молодих старшин наказний гетьман, полковник Київський, комонний, Остап Пішко[27]) — вказав на третього. — А моє імя Михайло з Кричева — Кричевський, з волі козацтва Наказний Гетьман Північної України. Козацтво воює не тільки з Річчю Посполитою. З Литви насуває в Україну з великою армією князь Радзивил. І ми ідемо помірятись з ним силами.

— Хай милосердний Бог поможе вам одоліти й сокрушити під ноги ваші всякого врага і супостата, — по книжному висловив побажання священик.

А його стара жінка, зложивши побожно руки, вдивлялася в того, кому гетьман Хмельницький доручив рятувати Україну від наїзду грізних сил півночи. Вглядалася, і здалося їй, що бачить обох молодиків скрівавлених у стоптаний грязиці на побоєвищі лежачих, а обіч них залитого кровю наказного гетьмана. Зжахнулася своєї ясновидности та побожно перехрестившись, шептала молитву. Молилася за своїх синів і за гостей...

По вечері оба сотники й полковник Пішко полягали на приладженій на долівці постелі. Хотів покластися на долівці й наказний гетьман, та господарі не дозволили.

— Вчини нам ласку, ваша милість, — прохав священик. — Для вашої вельможности ліжко приготоване. Їх милости, старшини, нехай вибачать, що доводиться спати на соломі, місця, бачите, нема. Ви струджені походами, відпочиваєте як доведеться. Бог знає, коли вашій милости доведеться знов відпочивати по людськи. Ни нас не дивіться. Ми в дома, висипляємось, коли і скільки захочемо. Одну ніч і на лавці переспимо.

Гетьман вволив прохання господарів. Скоро поснули перемучені невигодами старшини, поснули й господарі.

Не спав лише наказний гетьман. Сперши на руку голову лежав опанований важкими думами. Думав, що північ проти сильної литовської армії, маючи всього три тисячі надійного козацького війська. Та чи вони, тих три тисячі, надійні? Ще невідомо... Багато у полку шляхти, силою обставин, щоб не втратити маєтностей, примушених приличитися до козацтва, визнали козацький лад. При більшій подразці втічуть до ворога, щоб рятувати себе. Черні, підданців, можна багато зібрати, але чим їх озброїти? Вреші, коли б і зброя була, то військо з черні не стійке, легко піддається паніці. Зібрав певно за Дніпром трохи війська полковник Подобайло, — тільки... Чи Радзивил не розгромить Подобайла поки надтягне поміч? Може по Подобайлові вже й сліду не залишилося... Литовського князя в Україну мушу не пустити, хочаб всім нам довелося полягти; всім до єдиного... З чим же не пускати? — такі думки пекли мізок гетьмана.

(Дальше буде).

27) Полковник Остап Пішко згинув у 1651 р. з Мартином Небабою.

З КАМПАНІЇ ЗА ЧЕТВЕРТУ ВОЄННУ ПОЗИЧКУ

„БІДА ПО ДЕРЕВАХ НЕ ХОДИТЬ"

Схвилювався чоловік в понеділок 17. ц. м.

„Біда з нами" — каже „Чи ви чули, як вчера радіовий коментатор звязував українців з націстами і саботажниками, а на доказ цього оголошував книжку (Саботаж) за 50 центів?"

В такій „біді" ми вже бували. Сильніщі вороги ніж такі цуцики не могли вивести українського народу з рівноваги. Не виведуть вони і нас — американських українців. Стопятьдесять літ тому назад Котляревський бачив „біду", про яку каже в „Енеїді":

„Піда по деревах не ходить
І хтож її не скоштував
Біда біду, говорять, родить
Біда для нас — судьби устав!"

Кожний нарід в стремліннях до волі стрічається з ось такою „бідою", штучно витвореною, з крякнанням чорних круків. Вони мають зброю — голосні писки. Амуниція до їх зброї підроблена і фальшива. Та солідна і зорганізована праця для добра нашої держави в війні є тою скалою, на якій кожний їх вистріл розібється як миляна банька. Отже:

Купуйте Воєнні Бонди!

Одною з наших головних праць є тепер купно бондів Четвертої Воєнної Позички. Наше приречення — пять мільйонів долярів — повинно бути перевищене. Купуйте за спеціяльними аплікаціями з українським підназоловком. Такі аплікації можна дістати в українських інституціях. Відішліть удокументовану посвідку тої аплікації до:

UKRAINIAN WAR BOND DRIVE,
847 N. Franklin St.,
Philadelphia 23, Pa.

Нехай кожний сповнить свій обовязок. А це буде найкращою відповідю на різні провокації.

П. Д.
з Пресового Комітету.

Антін Рудницький.

Зустрічі з президентом Литви

Недавна трагічна смерть президента Литви Сметони — у полумях горіючого дому в Клівленді наводить на память знайомство й зустрічі з цею достойною, високо-культурною й незвичайно милою людиною. Було це в р. 1935, коли моя дружина — Марія Сокіл — і я поїхали при кінці жовтня до Литви, запрошені туди на низку виступів. Їхали ми в ненадто рожевім настрою, знаючи, що Литва — маленька держава, а її столиця, Кавнас, ще двацять літ тому маленьке, неважне місто на окраїнах російської імперії. „Отже", думали ми, який — вже там є оперовий театр, який орхестр?! От, напевно — провінція!"

Антанас Сметона,
Покійний президент Литви.

Несподіванка, яку ми дізнали у цих наших мінорних міркуваннях, була мабуть найбільшою з усіх, які довелося нам зустріти в нашій артистичній карієрі, доволі різноманітній й багатій всякими досвідами. Державний Оперовий Театр — "Valstybes Teatras" — у Кавнас, хоча й невеликий, був на першорядному рівні, як якість артистично-співочих сил, так і порядком і серйозністю праці й репертуару. Те саме, ще у більший мірі, відносилося й до Державної Симфонічної Орхестри, зложеної з дуже добірних музикантів і так здисциплінованих, що усі її сто членів сиділи на своїх місцях — з настроєними інтрументами — на десять хвилин перед початком моєї першої проби (й усіх пізніших) — подія, яку я зустрічав у праці з орхестрами в Европі тільки дуже й дуже ріко!

Несподіванкою було й саме місто Кавнас. За короткий час існування самостійної литовської держави воно прибрало характер столиці, характер міста в повному розгоні розвитку й розбудови. Як на головній вулиці, бульварі Свободи, так і на інших виростали величаві модерні будівлі міністерств і державних будинків, музеїв, університету, промислових і торговельних підприємств та мешкальних домів.

Але найбільшою несподіванкаю з усіх була для нас ця незвичайно тепла й дружна атмосфера, якою з першого дня нашого перебування на Литві оточоли нас усі литовці, з якими ми мали нагоду зустрітися підчас трьох-тижневого побуту там. А приязні відношення, які завязалися тоді між нами та такими передовими литовськими музиками, як Якубенас, Банаітіс та назкою інших, залишаться в нашій памяти на все.

Ця тепла й дружна атмосфера, про яку я згадав відносилася не тільки до нас особисто, але передовсім до нас, як українців, себто представників народу, котрий, як це нас усі литовці запевняли, все був їм найближчим та з яким вони почувалися у найтіснішим звязку. А слова, які ми чули потім на цю тему від президента Литви Сметони, вповні утвердили нас в вірі, що запевнення литовців в приязни для України й українців, були вповні правдиві й щирі.

Президента Сметону ми мали честь вперше зустріти на симфонічному концерті в Державній Опері, котрий був нашим першим виступом в Литві. Я диригував концертом, Марія Сокіл була його солісткою. На програму цього першого концерту я вибрав виключно симфонічні твори сучасних українських композиторів — з Наддніпрянщини й Наддністрянщини — які найярскіше представляли обличчя нашої сучасної музики. Отже: Друга Симфонія Льва Ревуцького (на теми українських народніх пісень) — котрої перше виконання відбулося кілька літ передтим під моєю орудою в інавгураційному концерті Української Державної Фільгармонії в Харкові, — танки: китайський і гуцульський (з опери „Захар Беркут") Бориса Лятошинського, Дві Пісні з орхестрою до слів Франка — „Ноктюрн" і „Сонет" — Василя Барвінського (скомпонованим ним для Марії Сокіл недавно передтим знагоди Франківських концертів у Львові) і врешті моя власна „Балетна Сюїта". На цьому нашому першому концерті зявився і був на ньому присутний до кінця — президент Сметона.

В перерві концерту ждала нас чергова несподіванка: директор опери Жадеіка передав нам, що президент просить нас до себе. За хвилину були ми в президентовій льожі і стиснули руку Сметони, котрий зразу-же започаткував так милу гутірку, що на ній непомітно зійшла вся перерва.

Вперше, що звернуло нашу увагу в особі президента Сметони, це було його подібність до Миколи Олексієвича Скрипника, з котрим ми стільки разів зустрічалися в Харкові й Києві. Та сама остра борідка, той самий рід „старомодних" вусів, ці самі проникливі очі й ця сама усмішка, доволі рідка, але за те дуже щира й мила. Та вдача литовського президента була така, що почувалося в його товаристві немов в товаристві давнього знайомого.

За кілька днів знову бачили ми його в президентській льожі — при нагоді першого виступу Марії Сокіл в опері. Вона співала партію Тамари в опері Рубінштайна „Демон" — й співала її по українськи. А коли після другої дії артисти литовської Державної Опери влаштували своїй українській товаришці овацію при відкритій завісі і вручили її квіти й низку подарків, — м. і. золоту медаль „Освободження Вильна", — підчас коли вся публика встала з місць — то ми з великим здивованням і зворушенням примітили, що у своїй льожі зробив це й президент держави.

Та найдовше ми мали нагоду бачити президента Сметону й говорити з ним на принятті, яке відбулося у міністра закордонних справ. Тоді він гратулював Марії Сокіл її успіху в опері, у пресі й публики, та згадуючи симфонічний концерт — з українською програмою — висловив своє миле здивовання, що „українська музика" вже так далеко зайшла". Також випитував він про різні українські старо-краєві справи, як і про наш побут на Советській Україні, про тамтешні театри й культурне життя взагалі.

Коли по закінченню наших виступів у Кавнас (яких число наскільки побільшилося, що ми мусіли відмовити — із-за недостачі часу — виступи в Клайпеді і Шавліс) ми відізди до Риґи, м. і. явився на залізничному двірці директор департаменту мистецтва пан Юкса і передав нам особисті поздоровлення від президента Сметони.

Покидали ми Литву з безлічю якнайкращих вражінь з неї. А серед них одним знайприємніших був спогад про зустрічі з великим президентом Литви, Сметоною.

(Докінчення зо сторони 2-гої)

як граница грецької та латинської цивілізації.

На пограниччі кипіла довго боротьба за поодинокі краї, так наприклад Угорщина, Словакія та Чехія якийсь час були приналежні до круга грецько-християнського світа, але перемогли вплив Риму та мадяри словаки й чехи стали частиною латино - християнського культурного круга. Де належить український нарід? Річ ясна, що до грецько-християнського культурного круга.

(Кінець буде).

Проти рекітирства в робітничих юніях

Для приятелів робітничого руху і для ідейних борців за чесність у прилюдному життю незвичайно інтересний є вислід 18-місячного розслідування лави присяжних суддів повіту Орендж в стейті Ню Йорк про відносини в відділі 17. Міжнародної Юнії Цеглоносів та Будівельних Робітників Америки з осідком в Нюбурґ, Н. Й. Судейська лава подала свій звіт судді Рілеєви Г. Ґітови з Найвищого Повітового Суду для дальшої акції.

Зо звіту довідуємося, що юнійний бизнесовий агент юнії Семюел Нузо спроневірив або вкрав на спілку з другим урядовцем юнії Джеком Волесом $260,000 юнійних грошей і за це вони оба дісталися до тюрми. Заки це сталося, відносини в юнії були зреште типові, як і в інших юніях, у котрих члени є просто безрадні.

Відділ 17. згаданої юнії організував робітників, що працюють при будові водопаду, котрий іде по обох боках ріки Ґудсону. Заки зачалася праця при будові водопроводу, відділ начисляв ледви кількана цять членів. Опісля число членів зросло до 7.000 осіб. Хто хотів дістати працю, всеодно, чи був членом чи ні, мусів дістати картку від Нузо з буквами „О. К." Підприємство будови не сміло приймати робітників без такого одобрення. Хто не був членом юнії, мусів дістати від юнії „пермит" до праці і за те платив тижнево $2.50 — $3.00. З цих оплат відділ юнії призбирав від 1937 до березня 1942 р. $260,000, як це виказують книжки. Але в дійсности цих грошей було більше, лише не можна було провірити всіх книжок як слід, бо неоплата. Крім цього робітники належали ще до відділу 825. юнії, але її касові книжки находяться в бизнесового агента С. Фея в Нюарку, Н. Дж., отже в іншім стейті, де судейська лава не мала права. Та всетаки, в тих книжках, що були в Нюбурґ, цей відділ виказав побраних $120,000. Нуз господарив грішми так, як самий хотів, бо до контролі допустив лише людей собою іменованих, а не скликував зібрань членів юнії від листопаду 1937 до листопаду 1939. В нагороду за співпрацю іменованих собою людей давав їм Нузо на „кошти подорожі на конвенції" тільки, кільки хотів. Таксамо видавав гроші на оплату пикети, якої на ділі не було. Гроші юнії вкладано на імя урядовців, як на приватних власників. Юнія платила тижнево високу платню свому урядникови Антонови Завалкови, званому теж Волес, навіть тоді, як він був засуджений на тюрму і відсиджував її в стейті Ню Джерзі.

Зясувавши так в загальних начерках господарку в юнійних відділах, лава суддів присяжних подала до звіту коментарі і висновки. Вони такі:

Стейтова Рада Робітничих Відносин повинна дістати право зажадати від юнії чи її відділів книжок зділоводства, коли який член внесе зажалення, що ряд юнії не хоче скласти прилюдного звіту з господарки або не допускає до свобідного перевибору уряду. Коли юнія вкорочує права членів, згадана рада повинна мати право розпочати правне поступовання в імені того члена. Це тому, що в багатьох випадках член має право віднестися лише до самої інтернаціональної юнії, тобто до головної кватири юнії на випадок покривдження чи безправства, і таке зажалення на підставі традиції там буває погребане. Отже майже зправила член не має навіть можливости йти на правну дорогу проти юнії. Колиб він зголосив своє зажалення до прокуратора, то в багатьох випадках прокуратор не може найти закону, на підставі котрого мав би потягнути до відповідальности юнійного урядника, коли нема простої крадіжки. Колиж би член хотів іти до цивільного суду, то йому не стане грошей на процес, коли каса юнії оперує тисячами і може проволікати процес у безконечність.

Найгіршою небезпекою для члена юнії є загроза збоку уряду, щоб „неслухняного" члена просто викинути з гленства. Судейська лава домагається закону, щоб члена не вільно було викинути інакше, хіба на прилюдно скликаних зборах юнії більшостю голосами членів. Тому, що деякі юнії є вже замкнені самі в собі і не допускають нових членів, домагається судейська лава необмеженого числа членів в юнії. Таксамо, щоб не вільно було зміняти вступного до юнії без ухвали загалу членів, а вибори щоб відбувалися правильно на підставі тайного голсування бальотами.

Загалом приходить судейська лава до висновку, що члени робітничих юній повинні мати можність дістати вимір справедливости скоро і без витрати гроша і то при помочі стейтової влади.

Це є внесок однієї лише судейської лави в одному стейті. Але тому, що губернатором стейту Ню Йорк є славний із свого правильного поступовання в кримінальних справах, Томас Дюї, треба надіятися, що він постарається за усуненням надужить у юніях законною дорогою. А як стейт Ню Йорк переведе відповідний закон, він стане взірцем для інших стейтів.

НАЦИСТИЧНІ РЕПРЕСІЇ В ГРЕЦІЇ.

КАЇРО. — Один грек, що прибув сюди недавно з Греції, повідає, що нацистична окупаційна влада розвела проти греків страшний терор. За кожного вбитого нациста розстрілюють потім сто греків, за кожного раненого нациста розстрілюють десятьох греків.

Інтересні гріхи.

„Як я летів літаком, пільот нагло злетів з висоти 30,000 стіп наділ. Цей несподіваний зворот у подорожі так мене поразив, що мені перед очима стали всі мої гріхи. Це була інтересна картина, що я просив пільота повторити цю штуку ще раз".

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

СЕЙНТ ПОЛ, МІНН.

Збірка на А. Ч. Хрест.

Місто Сейнт. Пол дуже бідним на українців; нема тут жадної української організації. А є тільки кілька свідомих родин, що належать до української прав. парохії в Міннеаполіс. Решта, то Бог знає, де вони; мабуть таки нема їх багато.

Щоб виграти війну, то всі діти Дядька Сема працюють в цей чи інший спосіб. Підписана занялася збіркою поміж тими українками, яких вона знає на А. Ч. Хрест.

Всі вони досить прихильно віднеслись до цього і зложили жертву на закупно волочки на светри для Червоного Хреста.

Куплено волочки й зачато плести светри. Гроші зложили по доляру: П. Пороткова, А. Галавет, К. Гоцова, С. Дзікович, А. Бриґадір, А Пороткова, К. Савка, М. Савка, С. Звірик, А. Никитюкова, К. Качмарова; по 50 ц.: Анна Бобі, М. Ясенюкова й М. Кузьмова.

Плетуть: А. Пороткова й Качмарова. Теж думаємо дати чайне принятя в користь Червоного Хреста. А також даємо й нашу кров, щоби зберегти життя нащим воякам. Тим хочемо зазначити теж і нашу українську жертвенність у цій війні.

К. Качмарова.

МЕДАЛІ ПУРПУРОВОГО СЕРЦЯ ПРИЗНАНО ДЛЯ БРАТІВ СОЛИВАНІВ.

ВАШИНГТОН. — Батьки пятьох братів Соливанів, що згинули на кораблі Жіно в боях коло Ґвадальканал в 1942. р. дістали на приказ президента Рузвелта медалі Пурпурового Серця за геройство своїх синів. Контр-Адмірал Кларк Г. Вудворд передав медалі Тамесові Суливанови й його жінці, що походять з Вотелю, Айова, на окремій церемонії в своїм бюрі у приявности різних інших офіцирів фльоти.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Ню Йорк. — В спісі жертводавців на Американський Краєвий Воєнний Фонд має бути: При збірці п-ні К. Хандоги жертвували по $5: П. Демчук, М. Макарчук. Сума 1—2 долярових виносить $32. Далі має бути в іншім виказі: п-ні Теклі Ґаздун $25.

Д. Д. — Думаємо, що Ви вжчитали відповідь, яка була в Ворлд Телеграм.

А. Ш. — Замісць Вам відповідати, ми передрукували статтю з канадійської газети. Видно, що такі питання виринають не тільки у Вашій громаді, але й деінде.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

КАМПАНІЯ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ ЗА РІВНО.—Карта показує, як червона армія вдирається в глибину передвоєнної Польщі. Ризька границя між Польщею й советською Росією починається на північ вді Черновець. Червона армія зміряє до захоплення Рівного, ключевого залізничого пункту. Кропкована лінія здовж Прута показує нову румунсько-советську границю.

До всього членства У. Н. Союзу!

Взиваємо все наше членство взяти активну участь в **4-тій воєнній позичці.** Обовязком кожного члена є не тільки самому закупити бонди на можливо найвищу суму, але також попрацювати над тим, щоб звербувати якнайбільше покупців з круга своїх знайомих та приятелів.

До цього обовязку взивають нас наші сини, брати, чоловіки, що віддають своє життя на полю бою за нас, нашу свободу, за наше краще завтра.

Виконати це є теж нашою патріотичною повинністю як членів У. Н. Союзу супроти теперішніх величезних воєнних вимог нашої країни.

До цього обовязку кличе нас і постанова Українсько-Американського Комітету Продажі Воєнних Бондів, що поставив собі за ціль розпродати в цій 4-тій воєнній позичці бондів на суму пять міліонів долярів.

Ми мусимо доконати того, щоб ця ціль була вповні осягнена. Тому берімся до праці негайно. Хай отже кожна членица і кожний член стануть активними працівниками в цій нашій кампанії за продаж бондів на суму пять міліонів долярів.

А щоб У. Н. Союз міг мати докладний реєстр щодо того, на яку суму воєнних бондів закуплять його члени в цій 4-тій воєнній позичці, то просимо:

1. Щоб кожний член, купуючи бонди в часі теперішньої 4-тої кампанії продажі воєнних бондів, вживав при купні бондів тільки цеї аплікації, на якій вгорі є напис: UKRAINIAN AMERICAN WAR BOND DRIVE, under the auspices of the UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE.

2. Щоб кожний член, купуючи бонди, домагався, щоб банк, почта, чи фабрика (залежно від того, де даний член буде купувати бонди) прибили свою печатку на посвідці, званій RECORD RECEIPT.

3. Щоб кожний член, виповнюючи посвідку (RECORD RECEIPT) подав на ній докладно своє імя і назвище, адресу, число відділу У. Н. Союзу, до якого належить, та суму закуплених бондів.

4. Щоб кожний член памятав, що цю виповнену посвідку (RECORD RECEIPT) треба вислати негайно на адресу: **UKRAINIAN AMERICAN WAR BOND DRIVE, 847 North Franklin St., Philadelphia, 23, Pa.**

ЗА ГОЛОВНИЙ ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ
У. Н. СОЮЗУ:

М. Мурашко, гол. предс. **Д. Галичин**, гол. секр.

Р. ПРИДАТКЕВИЧ

Українська музика і наша публика

Завваґа: Разом з статтею п. Романа Придаткевича, що була друкована в канадійських „Українських Вістях" з 21. грудня 1943, а яку передруковуємо, надіслано нам ще такі інформації:

Скрипак і композитор Роман Придаткевич, представив себе ширшому українському громадянству Канади на концерті Перемоги з нагоди Першого Українсько-Канадійського Конгресу у Вінніпегу дня 23-го червня 1943 р.

Другий раз виступив 28-го серпня на хоральному концерті під проводом д-ра Олександра Кошиця з нагоди закінчення Вищих Освітних курсів У.Н.С. у Вінніпегу.

У вересні та жовтні 1943 р. Роман Придаткевич відбув при співучасти українсько-канадійського пяніста і композитора Івана Мельника, а під покровом Канадійсько-українського Комітету і його відділів, концертову поїздку з українською інструментальною музикою по важніших українських центрах Західної Канади.

Концерти відбулися у формі популярних відчитів про українську інструментальну музику, а кожний музичний твір був відповідно пояснюваний. Для англійських слухачів були вироблені програми з докладними поясненнями кожного твору в англійській мові.

Всі концерти були не лиш з артистичної, але і з адміністративної сторони назагал успішними і полишили по собі бадьоре піднесення українського громадянства. Обидва наші артисти здобули собі широкі круги захоплених українських і англійських приятелів.

Англійські часописи витали українських артистів як тих, що при помочі українського мистецтва роблять людей свідомими краси музики. Наприклад, в Муз Джов, Саск., писали, що ще ніколи місцева публика не була захоплено до того ступня музикою. А відомий музичний діяч Саскачевану, Е. Камерон, подав до часопису, що „це була нагода почути одних з найбільших артистів, які колинебудь переїхали через наші сторони. Це був музичний пир поданий артистом з висококультурним і вит онченим смаком. Ті англійці, що були на концерті, все будуть вдячні українським співгорожанам за уладження того концерту".

Проф. Артур Джордж в рецензії в Йорктон Ентерпрайз, підкреслює, що музика була виконувана з такою технічною досконалістю і музикальною виразистістю, що для її відчуття і зрозуміння — здавалося — програми були зайві.

По думці рецензента Вінніпеґ Трибюн „українські твори Придаткевича відзначаються не лиш формою та структурою, але оригінальністю. Не лиш його гра є на вершках техніки, але його виконання є глибоке та відзначається тою щирістю, що робить його „вістку" переконуючою".

Вінніпеґ Фрі Прес думає, що „Придаткевич осягнув силу, глибінь і найвищі вершки артизму. Він розгорнув перед слухачами музичну історію України".

* * *

Як заховується публика на концертах?

Маючи, як концертовий артист, до діла з нашими пересічними слухачами музики, я давно завважав, що ми не маємо виробленої публики, яка моглаб, зглядно, яка хотілаб доброю музикою любуватися. Українець глибоко стидається тої музики, що хтось міг би його підозріти, що він міг би „розмякнути".

Ще з патріотизму можна зібрати раз або два рази в році публику на національні свята. Тоді мусить музична програма бути якось особливо зложена: Коротенькі точки, кілька солістів-співаків — які пісні вони співають, це байдуже — і попри двох бесідників (один в українській, а другий в англійській мові); хоч два виступи місцевого хору, щоб дякоучитель оправдав побирання своєї платні, а хористи занялися продажжю тикетів.

Зійшовшися на ті „концерти" слухачі не є особливше зацікавлені слуханням. Вони виконали громадський обовязок і прийшли! Дальше не їх справа! Трихвилеві „виступи" а між тими продукціями довші, або коротші павзи, замісць настроїти слухача і приневолити його слухати — лиш розсівають його увагу.

Слухачі навіть не слухають, а виправдують себе, що ані цеї музики, ані слів у піснях не зуміють. „От, як би почути на сцені ту пісню, що в нашому селі співали!" А як часом її почують, то кажуть: „І щож такого великого, та в нашому селі це співають!"

Всі нудяться, крутяться, навіть підчас талановитих деклямацій творів наших клясиків-поетів. Підчас найкращих промов не чують змислу, але лиш темпо та інтонацію голосу бесідника. Ще до того, як трапиться якась інструментальна точка — не дай Боже фортепянова — тоді ніхто навіть не пробує удавати, що слухає. „Не розуміємо й кінець!" Кажуть „От як би так заграли такої простої!" і т. д.

І ціла „авдієнція", яка властиво прийшла, щоб піднестися на вершки громадських і естетичних почувань, представляє собою дуже сумний вид.

Ніхто не знає, де сидить, бо місця не нумеровані. На кріслах плащі, а діти всюди бігають і вешталються. Дорослі також перешкаджають одні другим. То приходять запізно, то виходять, щоб зі заду салі собі поговорити. Ярмарок — одним словом!

І як часто виглядає на іронію це твердження, що українці музикальний нарід! А при таких загально принятих обставинах цілковито нема місця і можливости на виконання тих, українськими композиторами писаних, музичних творів, яких, — як музичну культуру — цивілізований світ від українців очікує.

Ключ до музики.

Будучи лектором музики на Вищих Освітніх Курсах у Вінніпеґу, в літі 1943 р., зародилася в мене думка, що невиробленим слухачам можна помогти любуватися навіть досить складною музикою, якщо їм вкажеться ключ, як ту музику слухати і за чим, у час її виконання слідкувати.

З цеї думки витворилася моя охота переїхатися, як соліст-скрипак в товаристві канадійсько-українського пяніста п. Івана Мельника, з концертами по західній Канаді. Не минаючи навіть скромних осередків, ми мали переконати українське громадянство, що кожному з його членів є доступна чесна і приличну музика, а тимбільше українська.

Щоб дати достойне вражіння про солідність української музичної культури, треба було підібрати якнайцікавіші сольо інструментальні твори важніших українських композиторів і програму так уложити, щоб ця демонстрація українських успіхів на музичному полі була рівночасно і лекцією: як треба слухати музику. Друковані програми з англійськими поясненнями кожної точки, а мої устні пояснення по українськи, мали допомогти тому завданню.

Що ця програма була успішно задумана і уложена та що своє завдання виконала, доказує факт, що на всіх 18 концертах були навіть українські фортепянові твори з увагою вислухані, а один з найбільш складних творів на програмі (Варіяція, твір М. Коляди) збирав на всіх концертах найбільше оплесків.

Музична програма була так зложена:

Концерт зачинався пятьома звуково ефектовними концертовими творами, які контрастували своїми настроями.

Слідували два або три короткі і мельодійні фортепянові твори. Благородно тягуча прелюдія М. Гайворонського отвирала наступну групу творів. Слідувала зворушаюча і поєдинча мельодія (Над Прутом у лузі) Воробкевича, яка психольоґічно давала право наслідування трудних для слухання „Варіяцій" М. Коляди. Так як цей твір треба було пояснювати веселою подією, то слухачам підчас виконання цього твору було навіть весело. Моя масивна і досить складна „Українська Рапсодія" на кобзарські теми, пояснювана, як „Буря на Чорному морі", закінчувала першу частину програми.

Щоб зацікавились і зрозуміли.

Слухач вислухав ті всі твори бо був зацікавлений поясненнями, захотами і жартами. Поправді він був приємно втомлений слуханням коротших і довших творів різних стилів і настроїв. Не зважаючи на втому, він таки чувся естетично піднесеним. Слухач зрозумів, що ця музика є для його особистої радости і насолоди. Він став підготовленим слухачим.

Друга половина програми не справляла для слухання ніякої трудности. Ця половина була зложена з моїх „Творів на українські народні пісні" (З буйним вітром на розмовоньці, Козак Нетяга, Невістонька, Чабан і Аркан) і з творів міжнародніх композиторів.

Ця цілість програми так ділала на слухача, що він вкінці концерту завважував у собі переміну в відношенню до краси музики. Часто слухачі виявляли жаль, що (довгий) концерт уже скінчився.

Програма є зложена з поодиноких музичних творів, а як музичний твір ділає на слухача?

Якщо слухач слухає музичного твору від початку, він „завдяки", він мусить завважити головну мельодію т. зв. „тему", або головний яскравий мотив чи фіґуру, яка впроваджує головний матеріял і яка є провідним мотивом твору. Так як добрий композитор не „говорить" нічого даром, так ця фігура і частинки головної теми появляються в менших або більших змінах на протязі твору. Це немов цегли, з яких збудований музичний твір. З матеріялу головної теми може виплисти контрастуюча музична думка (друга тема), що є органічно звязана з початком. У більших творах ще слідує „розрібка" (називана також „Свобідна фантазія") обох тем звязки. Ця розрібка може розвинутися в степенования, якого вершком є впроваджений початковий матеріял т. зв. „репризa". Однак кожний музичний твір мусить заокруглювати відповідне ефектовне закінчення т. зв. „Кода".

Навіть малодосвідчений слухач може бути занепокоєний почувши кусник або пісню, в якій не можна було завважити „кінця". Ця функція вдоволяючого закінчення і інші фактори естетичного характеру доказують, що для слухання музики „для музики" в більшому поміщенню концертової салі нема місця для „простої музики". Найпростіша мельодія може бути вжита, але мусить бути відповідно опрацьована мистцем, який мусить надати якогось виду то є „форми", без якого то зрівноваження ця „проста" мельодія буде лиш фрагментом і ніяким не завваженим фрагментом (уривком).

Все вище сказане виглядає читачеві безнадійно складно і занадто технічно. Вправлений слухач не будучи музиком, підсвідомо завважує це зрівноваження форми музичного твору. Добрий композитор тим удержує зацікавлення слухача, що дає йому в єдности й цілости різноманітність, різнобарвність і почуття руху.

Неможливо приступати до невиробленого слухача з того роду фаховими поясненнями. Такий слухач краще реаґує, як він, рівночасно зі слуханням, може своєю розбудженою фантазією представити собі якусь подію чи картину. Цей спосіб має своє оправдання в тому, що деяку музику пишеться з тим наміром, щоб звуками щось описувати. Це є т. зв. „Програмова Музика". Головний цей спосіб пояснювання був пристосовуваний підчас нашої концертової поїздки по західній Канаді. Для прикладу наведу програму свого твору п. з. Козак Нетяга та його кінь.

Мотив бігу козацького коня впроваджує тему, старинну українську народню пісню:

„Ой запив козак, загулявся,
Його кінь вороний
Та на стайні застоявся".

Слідує розрібка тем:

В час, коли козак з конем нудьгували, прийшла вістка, що вороги напали на рідний край. Козак з конем їдуть на війну.

Цей рух подорожування представляє мотив Козака Нетяги (характерна частинка пісні) і мотив коня на тлі відповідного руху гармонічних модуляцій.

Козак і кінь беруть участь у битві.

Битву представляють нові, гострійші фіґури і пасажі, піддержувані голосними акордами і тяжкими басами.

Вороги розбивають козаків. Як вершок степенування, чужий акорд на тлі далекого грохоту, дає враження якогось заперечення і непевности.

Реприза представляє собою: Козак Нетяга вибирається зі своїми товаришами у нову битву.

Мельодія пісні піддержувана несподіваним допроводом, є слідувана своїм спізненим повторенням. (Це називається в музиці „Канон").

Битва розгарається. — Це є гостра музика новим степенуванням мотивів, в якого вершку чути зірваний акорд.

Це паде вбитий побратим! Як кода (значіння) використані частини пісні і мотиву коня.

Цим має бути представлено поворот сумного козака і коня. Оба вірять, що це буде нагода прислужитись своїй рідній справі. Того роду пояснення, як взагалі якенебудь пояснення музики, не є обовязкове для слухача. Для його уяви зароджені звуками музики, є повна свобода. Уява може буяти серед найдивніших краєвидів, брати участь у найзвичайніших подіях. Кожна тонка і чутка людина слухаючи музики, може переживати такі хвилі, як у мріях як у снах.

Не повинно бути — порожніх крісел.

Немає найменшого сумніву, що українські композитори двигнули далеко вперед, особливо за дві десятки літ, українську інструментальну (камерну, сольову і симфонічну) музику. Ці люди в найтяжчих обставинах життя, без заплати за свою творчість, без меценатів, без спокійних посад, творили. Ці композитори мають до помочі артистів виконавців, які стараються ту музику популяризувати. І ті всі люди виконують свою громадську повинність. Однак є можливість, що композиторам не вистачить сил волі писати лиш для виконавців, а виконавці знеохотяться виконувати українську музику для порожних крісел. Бо навіть смішно вимагати, щоб українською музикою інтересувалися лиш самі не українці і заповнювали салі підчас концертів української музики. Самих українців обливають смертельні поти на згадку про пекельні терпіння на протязі цілого вечора тому, що вони музики „і так не розуміють". „От як би так заграли такої простої" і т. д.

Культурне життя громадянства не сміє бути зорганізоване (чи незорганізоване) лиш під тими кличами, які забезпечують голоси при виборах. Всі важні прояви культурного життя мусять бути піддержувані під кутом чести українського імени. Концерти, які виставляється з великими витратами енергії і матеріяльних засобів, не сміють бути масово членами громадянства ігноровані.

Громадянство, яке все доказувало свою матеріяльну жертвенність, тимбільше в імя патріотизму мусить жертвувати свого духа для передачі обовязків рідної культури, щоб уже раз дати виховати зі себе дійсно музикальну, культурну та інтелігентну публику, яка глибокою душі відчуває, зрозуміє і піддержить розвій рідного українського мистецтва і культури.

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАТИ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ, ЩО...

...в середневіцчі, при тяжких операціях давали лікарі пацієнтові до уст оловяну кулю, щоб мав на чому затискати з болю зуби.

...найвища дотепер продукція раду на цілому світі дійшла до 30 грамів за один рік.

...загальне число сліпих людей на цілому світі є 2,400,000.

...всі коти з червоними очима глухі.

...будова славної святині в Кельн тривала 632 роки. Її фундаменти заложили ще в 1248, а посвячення скінченої святині відбулося аж 1880 р.

...між зворотниками містить ся майже половина поверхні суші цілої нашої землі.

...на 140 міліонів мешканців Африки — є тільки 3 міліони білих.

...найгустіше заселений край цілого світу це Ява.

...індійське місто Банґкок має аж 360 святинь.

...в Японії має досі титул д-р медицини тільки 10 жінок.

...місто Аделяйда в Австралії виказує найменшу на світі смертність серед дітей.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 24. грудня 1943 р. помер у 54. році життя ТЕОДОР ЗАВІСЬКИЙ, довголітній член Бр. св. Володимира, від. 286 У. Н. Союзу в Джерзі Сіті, Н. Дж.

Покійний родився в селі Завадка Римановська, повіт Сяніх, Галичина. До У. Н. Союзу вступив у 1916 році. Був добрим членом і двав за свій відділ і У. Н. Союз. Оставив у смутку жену Пайзу і двоє дітей: Анну і Павла, що служать у війську. Похорон відбувся у вівторок, 28. грудня при участи родини знайомих і членів Бр. св. Володимира з церкви св. Петра і Павла, на цвинтар Арлінґтон.

В. Й. П.! Т. Закачич, секр.

МИХАЙЛО ЮЩИШИН, довголітній член У. Н. Союзу і Тов. ім. Тараса Шевченка в Петерсон, Н. Дж., помер наглою смертю на битві серця 17. грудня 1943 року.

Оставив жену Теклю і 6 дітей: Олександра, Мориса, Софію, Анну Маїк і Джін Назар.

В. Й. П.!

С. Вінярський, предс.
М. Матвіш, секр.

ТАРЗАН, ч. 909. Граната.

Один вояк, студіюючи спокійно повз, доглянув, що його можна знищити, зірвавши кола.

Хоча арсенал уже був знищений, він знав, де ще заховалася одна ручна граната.

У пять хвилин пізніше він підкрадався до Тарзанового повзу.

Потім він встав, приготовив бомбу й підняв її вгору, аби її кинути.